

# ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถูกบันทึกข้อมูลในระบบทะเบียนประวัติอาชญากร<sup>1</sup>

กุลนาถ มัชฌาน<sup>2</sup>

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถูกบันทึกข้อมูลในระบบทะเบียนประวัติอาชญากรพบว่า ในปัจจุบันคนไทยจำนวนประมาณสิบล้านคนปรากฏข้อมูลอยู่ในระบบทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งข้อมูลจะถูกบันทึกในระบบตั้งแต่ขั้นตอนการตั้งข้อกล่าวหาและพิมพ์ลายนิ้วมือ บุคคลนั้นจะมีฐานะเป็นอาชญากรและมีชื่อในทะเบียนประวัติอาชญากรทันที แม้ว่าศาลจะยังไม่ได้มีการพิจารณาและพิพากษาก็ตาม ทั้งนี้ แม้ว่าต่อมาจะ ไม่มีการสั่งฟ้องและมีการกำหนดให้มีการคัดแยกรายชื่อดังกล่าวนั้นออกจากระบบทะเบียนประวัติอาชญากรโดยอัตโนมัติจากหน่วยงานของกองทะเบียนประวัติอาชญากรก็ตาม แต่การดำเนินการที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการคัดแยกฐานข้อมูล ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความล่าช้า และแม้ว่าการคัดแยกข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นสามารถร้องขอด้วยตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตามเหตุในการคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรตามหลักเกณฑ์ของระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นปรากฏเพียง 19 กรณี ส่งผลให้เกิดผลกระทบคือหากผู้กระทำความผิดต้องการคัดแยกฐานข้อมูลแต่ไม่ปรากฏเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดนั้น จะไม่สามารถคัดแยกข้อมูลดังกล่าวได้ ข้อมูลจะถูกบันทึกไว้ในทะเบียนประวัติอาชญากรต่อไป

เมื่อพิจารณาในแง่ของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล กรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลเกินกว่าความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เน้นการแก้ไขหรือบำบัดรักษาผู้กระทำความผิด อีกทั้งการที่บุคคลต้องมีประวัติอาชญากรติดตัวจนทำให้สมัครงานไม่ผ่าน ไม่ได้ประกอบอาชีพ สมัครรับราชการไม่ผ่านคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นยังเป็นการขัดกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพอีกด้วย นอกจากนี้แม้ว่าในประเทศไทยจะปรากฏว่ามีกฎหมายล้างมลทินเพื่อล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษและผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีความผิดต่าง ๆ ที่ได้กระทำลง การล้างมลทินดังกล่าวมีผลเพียงว่าถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยถูกลงโทษ แต่ในทะเบียนประวัติอาชญากรจะยังคงปรากฏว่าบุคคลนั้นเคยกระทำความผิด แต่จะปรากฏข้อความเพิ่มเติมว่ามีการล้างมลทิน ดังนั้นการล้างมลทินจึงไม่มีผลเป็นการคัดแยกฐานความผิดในทะเบียนประวัติอาชญากรแต่อย่างใด

---

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถูกบันทึกข้อมูลในระบบทะเบียนประวัติอาชญากร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิชิต และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ และศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นอกจากนี้การบันทึกข้อมูลลงในประวัติอาชญากรตั้งแต่ก่อนศาลจะพิพากษาน่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจะเป็นการจัดเก็บหลักฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งเป็นกรณีการรับเร่งจัดเก็บข้อมูลซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 โดยเร็วเกินไปจนเกินความจำเป็นในการจัดเก็บข้อมูลอีกด้วย และสำหรับการเปิดเผยข้อมูลของทะเบียนประวัติอาชญากร เมื่อปรากฏว่าข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรมีลักษณะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ในการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขในการเปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย เมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรคือกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นจำเป็นต้องพิจารณาจากระเบียบของสำนักงานแห่งชาติและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 จึงส่งผลให้ในขั้นตอนของการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การจัดการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรยังไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ทั้งระบบอย่างเต็มที่

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถูกบันทึกข้อมูลในระบบทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นพบปัญหาและยังไม่ครอบคลุมในหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาหลักเกณฑ์การคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร มีการกำหนดขั้นตอนไว้มากเกินไป โดยกำหนดให้ต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อคัดแยกข้อมูลที่ถูกส่งมายังกองทะเบียนประวัติอาชญากร และเสนอไปยังผู้บังคับการกอง และยังต้องเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นลำดับ นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการตรวจสอบจากคณะกรรมการอีก 1 ชุดหลังจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอนุมัติแล้วอีกด้วย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือความล่าช้าในการปรับฐานข้อมูลของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ในระเบียบดังกล่าวยังมีช่องโหว่ในด้านการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละขั้นตอนว่าต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกี่วัน อันเป็นการขัดกับหลักการที่ว่าต้องไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นและหลักการที่ประชาชนต้องได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ตามหลักการบริหารจัดการของภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งผลกระทบจากการดำเนินการดังกล่าวที่ไม่มีกรอบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดและเป็นไปด้วยความล่าช้าจากลำดับขั้นตอนดังกล่าว ส่งผลให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากเมื่อบุคคลใดยังปรากฏข้อมูลในฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรอยู่ ย่อมไม่สามารถกระทำการบางอย่างได้เนื่องจากกฎหมายห้ามบุคคลที่มีประวัติอาชญากรกระทำการในบางประการ ซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในเรื่องการประกอบอาชีพตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

นอกจากนี้การกำหนดให้บุคคลยื่นขอคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรด้วยตนเองนั้น เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ประชาชนเกินสมควร เนื่องจากบุคคลที่ถูกบันทึกข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรตั้งแต่ในชั้นสอบสวนย่อมไม่อาจทราบว่าจะถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร

กรจนถึงเมื่อใด รัฐและหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อไม่ให้กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากเกินไป นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 23 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยต้องมีการตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้และตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมออีกด้วย

อีกทั้งเหตุในการคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้น หากบุคคลต้องการที่จะคัดแยกข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรของตนเองจะต้องเข้าเหตุลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 19 กรณี หากไม่มีเหตุในลักษณะดังกล่าวย่อมไม่สามารถคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรของตนเองได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการกำหนดเหตุในการคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรใน 19 กรณีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุข้อที่ 17 ของระเบียบฉบับดังกล่าวกำหนดให้คดีความผิดทุกประเภทที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รื้อการกำหนดโทษ สามารถขอคัดแยกทะเบียนประวัติอาชญากรได้ แต่กลับไม่ปรากฏให้มีการกำหนดให้กรณีที่บุคคลถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้รื้อการลงโทษขอคัดแยกทะเบียนประวัติอาชญากรได้ นอกจากนี้แม้ว่าบุคคลจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินแล้ว แต่ประวัติการกระทำผิดจะยังคงปรากฏอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากร แต่จะมีบันทึกต่อท้ายว่าได้ล้างมลทินแล้วเท่านั้น ดังนั้นเมื่อความผิดที่กระทำยังคงปรากฏอยู่ แม้ผู้กระทำความผิดจะได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม ก็อาจติดเงื่อนไขของกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดคุณสมบัติห้ามบุคคลที่เคยกระทำความผิดเข้าทำงานบางประเภท เมื่อวัตถุประสงค์ของการล้างมลทินนั้นมีเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นกำหนดเงื่อนไขที่จะสามารถคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรไว้เพียง 19 กรณี ซึ่งไม่รวมถึงกรณีการได้รับการล้างมลทินแต่อย่างใด แม้บุคคลจะได้รับการล้างมลทินมาแล้วก็ตาม

ประการที่สอง ปัญหาหลักเกณฑ์การจัดเก็บฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรที่เริ่มจัดเก็บตั้งแต่ตอนตั้งข้อกล่าวหา โดยที่บุคคลนั้นยังไม่ได้ถูกศาลพิพากษาว่ากระทำผิดจริงนั้น จึงไม่เป็นไปตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังไม่เป็นไปตามหลักการที่ว่าให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อีกด้วยซึ่งถือเป็นสิทธิมนุษยชนสากล จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศฝรั่งเศสจะพบว่าในการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นจะเริ่มมีการจัดเก็บเมื่อบุคคลถูกศาลพิพากษาแล้วว่ามีกระทำความผิด โดยมีการจัดเก็บข้อมูลแยกตามประเภทคดี มีการกำหนดว่าความผิดประเภทใดที่จะถูกจัดเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งการกำหนดนั้นขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโทษและเงื่อนไขต่าง ๆ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่มีการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ก่อนศาลพิพากษานั้น จึงเกิดผลกระทบคือเมื่อปรากฏว่ามีการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ก่อนศาลพิพากษา แต่ต่อมาบุคคลนั้นไม่ถูกฟ้องคดีหรือปรากฏว่าศาลพิพากษายกฟ้อง ก็จะต้องมีการคัดแยกประวัติอาชญากรในภายหลัง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระแก่สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติในการติดตามข้อมูลต่าง ๆ จากหลายหน่วยงาน แต่หากมีการจัดเก็บข้อมูลในภายหลังที่ศาลพิพากษาแล้ว นอกจากจะไม่ขัดกับหลักที่สันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์แล้ว ย่อมเป็นการลดภาระการทำงานในการติดตามผลคดีได้

ในกรณีการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มมีการตั้งข้อกล่าวหาบุคคลนั้น ยังเป็นกรณีการรีบเร่งจัดเก็บข้อมูลโดยเร็วเกินไปจนเกินความจำเป็นในการจัดเก็บข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 อีกด้วย นอกจากนี้ในการจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดให้เพียง 19 กรณีเท่านั้นที่สามารถขอคัดแยกข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรได้ตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากเป็นเหตุอื่นนอกจากนี้จะไม่สามารถคัดแยกข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ส่งผลให้ในบางกรณีที่แม้ข้อมูลดังกล่าวจะไม่มีผลจำเป็นอีกต่อไปในการจัดเก็บไว้แล้วก็ไม่สามารถคัดแยกได้ ดังนั้นหลักเกณฑ์ในการใช้จัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรในปัจจุบันตามที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้น เป็นไปตามทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษอาญาในปัจจุบันที่ต้องการให้บุคคลได้รับการฟื้นฟูจากการเป็นผู้กระทำผิดให้ใช้ชีวิตในสังคมและเปิดโอกาสให้เริ่มต้นชีวิตใหม่แล้วนั้น แต่ในการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามที่คดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งเป็นการขัดกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์และเป็นการเร่งรีบจัดเก็บข้อมูลเกินกว่าความจำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว หรือในการจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดให้จัดเก็บไว้ตลอด มีการกำหนดให้มีการยกเลิกการจัดเก็บข้อมูลกรณีบุคคลนั้นถึงแก่ความตายเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดให้มีการยกเลิกการจัดเก็บข้อมูลเมื่อหมดความจำเป็นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่อย่างใด การจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงไม่สอดคล้องกับหลักการในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ประการที่สาม ปัญหาหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ในปัจจุบันสามารถกระทำได้ 3 กรณี ได้แก่ กรณีแรก เพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สืบสวน สอบสวน การรักษาความปลอดภัยของทางราชการและการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม กรณีที่สอง คือมีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำผิดเพื่อประกอบการพิจารณาของบุคคลที่จะบรรจุเข้ารับราชการหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ แต่ห้ามมิให้เปิดเผยหากมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ และกรณีที่สามคือกรณีอื่น ๆ ตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอนุญาตให้ตรวจสอบได้รวมถึงกรณีที่มีผู้ร้องขอให้ตรวจสอบโดยมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งและผู้มีประวัติยินยอมเป็นหนังสือ

ในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรที่เป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดการก่ออาชญากรรมจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิส่วนบุคคล เสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลและโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของบุคคลด้วย เนื่องจากหากบุคคลผู้เคยกระทำผิดและได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดมาครบถ้วนแล้ว ตามทฤษฎีการลงโทษอาญาแนวใหม่เพื่อฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับสู่สังคม

จะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง แต่หากบุคคลนั้นสมัครเข้าทำงานแล้วมีการตรวจสอบประวัติ แล้วเมื่อพบประวัติการกระทำผิดก็ไม่สามารถเข้าทำงานได้ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ เนื่องจากมีกฎหมายหลายฉบับได้จำกัดห้ามไว้ ซึ่งเป็นการขัดกับสิทธิมนุษยชนประเภทสิทธิในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือสิทธิในการทำงานหรือสิทธิในการประกอบอาชีพ รวมถึงผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวของบุคคลนั้นที่อาจเสื่อมเสียชื่อเสียงไปด้วยและประการสำคัญยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอันเนื่องมาจากการขาดแรงงานในภาคเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ตามทฤษฎีดังกล่าว จนอาจวนไปกระทำผิดในท้ายที่สุด

การจำกัดการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้เพียงกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งประกอบไปด้วยกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวและกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ใน 2 กรณีดังกล่าว ในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ในการจำกัดการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรแต่อย่างใด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในประเทศฝรั่งเศส แม้จะมีการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร แต่ไม่ได้มีการเปิดเผยในทุกประเภทความผิด มีการกำหนดระดับเปิดเผยที่แตกต่างกันและมีวิธีการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความผิด เนื่องจากในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรนั้นเป็นการกระทบและจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่การเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรโดยไม่มีการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลทั้งระดับการเข้าถึงและระยะเวลาในการเข้าถึงข้อมูลของประเทศไทยนั้น ทำให้ไม่ว่าประเภทคดีแม้เป็นความผิดเล็กน้อย เช่น ขับรถโดยประมาท หากปรากฏว่าศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ก็จะถูกจัดเก็บข้อมูลและข้อมูลดังกล่าวย่อมถูกเปิดเผยได้เสมอ ซึ่งในความผิดที่มีโทษจำคุก ไม่ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตามไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะคัดแยกฐานข้อมูลได้ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้เมื่อไม่มีการแบ่งประเภทความผิดตามความรุนแรงแล้ว ทำให้การเปิดเผยข้อมูลมีเพียงระดับเดียวเท่านั้น หลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรในปัจจุบันนั้นจึงมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษอาญาในปัจจุบันที่ต้องการให้บุคคลได้รับการฟื้นฟูจากการเป็นผู้กระทำผิดให้ใช้ชีวิตในสังคมและเปิดโอกาสให้เริ่มต้นชีวิตใหม่แล้วนั้น หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้จึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษอาญาและไม่สามารถทำให้บุคคลสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถูกบันทึกข้อมูลในระบบทะเบียนประวัติอาชญากร ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

- 1 ปัญหาหลักเกณฑ์การคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร
- ประการแรก แก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นดังนี้

ข้อ 2 “เมื่อคณะกรรมการได้คัดเลือกแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามข้อ 1 แล้ว ให้ทำบัญชีรายชื่อ อายุ วันที่มีประวัติครั้งสุดท้ายของบุคคลที่ถูกพิมพ์ลายนิ้วมือ และมีชื่ออยู่ในรายการประวัติหรือทะเบียนประวัติ เสนอผู้บังคับการกองทะเบียนประวัติอาชญากรภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่ได้รับข้อมูล เพื่อพิจารณาเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่ออนุมัติ”

ข้อ 3 “เมื่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งอนุมัติตามข้อ 2 แล้ว ให้ผู้บังคับการกองทะเบียนประวัติอาชญากรแต่งตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง จำนวนอย่างน้อย 3 คน ประธานกรรมการต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้กำกับการ เพื่อตรวจสอบแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามข้อ 2 ว่าถูกต้องตรงกันกับบัญชีที่คณะกรรมการตามข้อ 1 เสนอหรือไม่ภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่ได้รับข้อมูล เมื่อเห็นว่าถูกต้องตรงกันแล้วให้ดำเนินการดังต่อไปนี้”

ประการที่สอง เพิ่มเติมเหตุที่สามารถคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร โดยการแก้ไขเหตุในระเบียบฉบับดังกล่าวในข้อ 1.17 ดังนี้

“คดีความผิดทุกประเภทที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับทรัพย์สินสถานเดียวหรือให้บำเพ็ญประโยชน์ หรือภาคทัณฑ์ หรือศาลสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 หรือให้รอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ หรือกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติและพ้นเงื่อนไขตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือศาลมีคำพิพากษาอื่นใดที่ไม่สูงไปกว่าคำพิพากษาข้างต้น”

ประการที่สาม เพิ่มเหตุที่สามารถคัดแยกฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ข้อ 1.20 ในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังนี้ “กรณีที่บุคคลได้รับการล้างมลทิน” และข้อ 2.2 ดังนี้ “ให้คัดแยกแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ 1.2 ถึง 1.20 ออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร เพื่อจัดเก็บไว้ในประโยชน์ในทางราชการ”

## 2 ปัญหาหลักเกณฑ์การจัดเก็บฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร

ประการแรก แก้ไขระเบียบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็น ในชั้นพนักงานสอบสวน การจัดเก็บข้อมูลเป็นการจัดเก็บ “ข้อมูลทะเบียนประวัติผู้ต้องหา” โดยแยกกับการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรอย่างชัดเจน เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วจึงถ่ายโอนข้อมูลเพื่อจัดเก็บไว้ในข้อมูล “ทะเบียนประวัติอาชญากร” ต่อไป

ประการที่สอง แก้ไขระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้มีความชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 โดยการแก้ไขในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพิ่มเติม ดังนี้

ข้อ 1.21 “ในกรณีที่การจัดเก็บข้อมูลหมดความจำเป็นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562”

และข้อ 2.1 “ให้ทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่คัดแยกออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากรตามหลักเกณฑ์ข้อที่ 1.1 , 1.18 และ 1.21”

### 3 ปัญหาหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร

ประการแรก ช่วงระยะเวลาที่เริ่มเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรคือภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วเท่านั้น โดยแก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

ข้อ 5 “ในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรในกรณีที่มีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำผิด เพื่อประกอบการพิจารณากรณีเป็นผู้ประพฤติดูเลี่ยมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีของบุคคลที่จะบรรจุเข้ารับราชการหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ในข้อ 4.2 และกรณีที่มีผู้ร้องขอให้ตรวจสอบโดยมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งและผู้มีประวัติยินยอมเป็นหนังสือในข้อ 4.3 นั้นสามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว”

ประการที่สอง การจำกัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรแก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

ข้อ 6 “ในการเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรตามข้อ 4.2 หรือในข้อ 4.3 นั้น หากเป็นกรณี

- (1) มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี
- (2) มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี และไม่กระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 5 ปี
- (3) มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปีและไม่กระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 10 ปี
- (4) มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปและไม่กระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 15 ปี

ห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรดังกล่าว เว้นแต่ เฉพาะกรณีที่หน่วยงานหรือบุคคล มีวัตถุประสงค์เข้าดูข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการจ้างงานบุคคลที่ต้องทำงานใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนหรือการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เคยกระทำและต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน”

## เอกสารอ้างอิง

กำชัย จงจักรพันธ์, **หลักนิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม.**

กรุงเทพมหานคร: พี เอส พรินติ้ง แอนด์ ดีไซน์, 2556.

จิตติ ดิงศกัทธิย์, **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 1**, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ณัฐกร วิทิตานนท์, **หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

พรชัย ขันดี, **ทฤษฎีอาญาวิทยา : หลักการงานวิจัยและนโยบายประยุกต์**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต, 2558.

สง่า ดวงอัมพรและประดิษฐ์ กล้าณรงค์, **การสืบสวนและสอบสวน**, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.

แสวง ชีรสวัสดิ์, **เทคนิคการสอบสวนคดีอาญาสำหรับพนักงานสอบสวนใหม่**, กรุงเทพมหานคร : กรมตำรวจ, 2530.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, **ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2557.

หยุด แสงอุทัย. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก, 2548.

อุทิศ แส่นโกติก. **กฎหมายอาญาภาค 1**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525.